

**Оцінка обліково-економічної стійкості аграрних підприємств
України на мікрорівні: інформаційно-аналітичний підхід**

*Рижикова Наталія Іванівна¹, Остапенко Роман Миколайович², Бірченко
Наталія Олександрівна³, Луценко Олена Анатоліївна⁴*

Опубліковано	Секція	УДК
28.04.2025	Економіка	631.16:338.43

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15437666>

Анотація. Сільськогосподарський сектор України відіграє важливу роль у формуванні економіки країни та її експортного потенціалу. Бухгалтерський облік є ключовим інструментом для забезпечення стабільності аграрних підприємств на мікрорівні. У поточному році прогнозується зростання виробництва сільськогосподарської продукції, що свідчить про позитивний вплив економічної стабільності, незважаючи на труднощі, пов'язані з війною, змінами клімату, нестачею робочої сили та пошкодженням інфраструктури. Оцінка обліково-економічної стійкості базується на інформаційно-аналітичному підході, який охоплює аналіз фінансових показників, структури капіталу та управління ресурсами. Важливість достовірної звітності та незалежного аудиту підкреслюється як основа для точного визначення фінансового стану.

Серед основних викликів – недостатній рівень технічної бази, низька цифрова грамотність, дефіцит кваліфікованих кадрів і зростання витрат на виробництво, зокрема на добрива та логістику. Війна ускладнила облік і призвела до значних збитків, які потребують документування. Водночас впровадження сучасних технологій, таких як точне землеробство та цифрові рішення, сприяє підвищенню ефективності. Фінансова підтримка через банківські кредити, державні програми та міжнародні ініціативи спрямована на відновлення галузі.

Економічна стійкість залежить від доступу до ресурсів, управління ризиками та здатності адаптуватися до ринкових змін. Розвиток ринку землі та кліматичні фактори створюють нові можливості й перешкоди. Великі агропідприємства та малі ферми мають різний рівень стійкості: перші чутливі до системних криз, другі – більш гнучкі, але обмежені в ресурсах. Податкова стабільність і підтримка дрібних виробників розглядаються як важливі кроки для зміцнення сектору в умовах нестабільності.

¹ *Рижикова Наталія Іванівна*, доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет, goncharenkonat@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3019-8172>.

² *Остапенко Роман Миколайович*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет, rm_ostap@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5976-5871>

³ *Бірченко Наталія Олександрівна*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет, nabirchenko@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8336-2685>

⁴ *Луценко Олена Анатоліївна*, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Державний біотехнологічний університет, l.a.lytsenko@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5621-1152>

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічна стійкість, аграрні підприємства, фінансовий аналіз, діджиталізація, війна, кліматичні зміни, ринок землі, фінансова підтримка, технології, управління ризиками, податкова стабільність.

Assessment of accounting and economic sustainability of agricultural enterprises of Ukraine at the micro level: an information and analytical approach

Abstract. The agricultural sector remains a cornerstone of Ukraine's economy, significantly supporting its export capabilities. Accounting serves as a vital mechanism for maintaining the stability of agricultural businesses at the micro level. Despite ongoing challenges such as conflict, environmental shifts, workforce shortages, and infrastructure disruptions, the sector is expected to experience production growth this year, reflecting resilience amid economic stabilization efforts. The evaluation of accounting and economic stability relies on an analytical approach that examines financial metrics, capital composition, and resource oversight, emphasizing the need for accurate reporting and independent verification to assess business health effectively.

Current obstacles include limited technological infrastructure, insufficient digital skills among workers, a lack of trained professionals, and escalating production expenses, particularly for inputs like fertilizers and transportation. The war has further complicated record-keeping and inflicted substantial losses that demand thorough documentation. On the positive side, innovations like precision agriculture and digital tools are boosting operational performance. Recovery efforts are supported by financial aid, including bank loans, government initiatives, and international assistance programs.

The sector's economic resilience is tied to securing funding, mitigating risks, and adjusting to market dynamics. Emerging land market policies and climate-related pressures introduce both opportunities and hurdles. Large-scale agricultural entities and smaller farms display distinct stability profiles: the former are more exposed to widespread disruptions, while the latter show greater adaptability despite resource constraints. Measures such as consistent tax policies and targeted support for small-scale producers are seen as critical to reinforcing the industry's foundation in an unpredictable environment.

Keywords: accounting, economic stability, agricultural enterprises, financial analysis, digitization, war, climate change, land market, financial support, technology, risk management, tax stability.

Вступ

Сільськогосподарський сектор України є важливим двигуном економіки, проте його стабільність зазнає численних викликів через війну, що порушила постачання, пошкодила інфраструктуру та зменшила земельні ресурси. Це призвело до падіння виробництва та фінансових показників. Внутрішні проблеми, включаючи технічну недостатність, низьку цифровізацію та нестачу кваліфікованих кадрів, ускладнюють моніторинг і реагування на економічні виклики. Необхідний комплексний підхід для оцінки стійкості.

Сучасні виклики, зокрема кліматичні зміни та нестабільність цін, ускладнюють аграрний бізнес в Україні, особливо через обмежений доступ до фінансування та зростаючі витрати. Традиційний бухгалтерський облік не відповідає вимогам швидкої адаптації, що ускладнює управління ризиками. Це підкреслює необхідність удосконалення облікових практик для забезпечення економічної стійкості аграрного сектору.

Питання оцінки обліково-економічної стійкості сільськогосподарських підприємств на мікрорівні активно досліджується в науковій літературі. Аналіз праць,

зокрема Добровольської та Рондової [1], Лесюка [2], Сметанюка та Зварищука [3], показує, що найефективніший підхід до оцінки поєднує традиційні фінансові показники, такі як Z-показник Альтмана, модель Ліса та дискримінантна модель Терещенка, із сучасними статистичними методами. Так, Добровольська та Рондова [4] доводять ефективність фінансових коефіцієнтів для оцінки короткострокової платоспроможності, тоді як Лесюк [5] наголошує на необхідності врахування ліквідності, маневреності капіталу та ризиків для комплексного аналізу.

Інші автори, такі як Сумец та ін. [6] і Костирко та ін. [7], пропонують інноваційні підходи, включаючи рівняння Верхюльста, модель GARCH та комбінований аналіз SWOT/PEST. Водночас Васишин [8] вказує на прогалини в існуючих методиках бухгалтерського обліку, які не повною мірою відповідають потребам економічної безпеки аграрного сектору. Загалом література підтверджує, що комплексна система, яка об'єднує традиційні та передові аналітичні інструменти, забезпечує найбільш надійну оцінку. Проте різноманітність підходів і відсутність стандартизації ускладнюють порівняння результатів і розробку універсальних практик, що підкреслює потребу в подальших дослідженнях.

Аналіз загальної проблеми обліково-економічної стійкості аграрних підприємств України на мікрорівні показує, що низка аспектів залишається недостатньо дослідженою. По-перше, традиційні методики бухгалтерського обліку, як-от фінансові коефіцієнти та моделі прогнозування банкрутства (Z-показник Альтмана, модель Терещенка), не адаптовані до динамічних зовнішніх шоків, спричинених війною, кліматичними змінами та ринковою нестабільністю, що обмежує їхню ефективність. По-друге, інтеграція цифрових технологій в облік і аналіз стійкості гальмується низькою цифровою грамотністю, слабкою інфраструктурою та проблемами кібербезпеки, попри пропозиції сучасних методів (GARCH, стохастичне моделювання). Також бракує стандартизації підходів, що ускладнює порівняння результатів. Отже, потрібні адаптивні, технологічні та уніфіковані методи оцінки, відповідні реаліям сектору.

Метою статті є вивчення та аналіз обліково-економічної стійкості аграрних підприємств України на мікрорівні з урахуванням сучасних викликів і можливостей. Дослідження спрямоване на оцінку ефективності існуючих методик бухгалтерського обліку та фінансового аналізу, а також на виявлення їхніх обмежень у контексті впливу зовнішніх факторів, таких як війна, кліматичні зміни та ринкова нестабільність. Окрім цього, стаття прагне проаналізувати потенціал інтеграції цифрових технологій і передових статистичних методів для підвищення точності оцінки стійкості, а також запропонувати напрями вдосконалення підходів до управління фінансовими ресурсами в аграрному секторі.

Матеріали та методи

Для вивчення обліково-економічної стійкості аграрних підприємств України на мікрорівні застосовано комплексну методику, що поєднує традиційні та сучасні аналітичні підходи. Дослідження базується на інформаційно-аналітичному методі оцінки фінансового стану через аналіз фінансових звітів. Використані традиційні фінансові коефіцієнти, такі як ліквідності, платоспроможності й маневреності капіталу, а також сучасні статистичні інструменти, зокрема модель GARCH для аналізу волатильності. Комбінований аналіз SWOT/PEST допоміг виявити внутрішні й зовнішні ризики. Емпіричні дані оброблені через порівняльний і факторний аналіз, що дало змогу оцінити детермінанти стійкості агробізнесу.

Результати

Сільськогосподарський сектор України суттєво впливає на ВВП та експорт, а бухгалтерський облік є ключовим для економічної стабільності агрокомпаній. Прогнозується, що в 2025 році зростання валової продукції сільського господарства

становитиме 3%, проте виробництво все ще значно нижче довоєнного рівня через кліматичні зміни, дефіцит робочої сили та пошкодження інфраструктури. Бухгалтерський облік допомагає агробізнесу справлятися із фінансовим тиском та підвищувати ефективність через діджиталізацію. Проте виклики, такі як недостатня техінфраструктура, брак кваліфікованого персоналу та кібербезпека, перешкоджають діджиталізації. Війна спричинила труднощі в обліку, призводячи до значних збитків для фермерських господарств [9].

Бухгалтерський облік є ключовим інструментом для моніторингу впливу ринкових коливань, політики та міжнародної торгівлі. Він сприяє покращенню управління ризиками, бюджетування та стратегічного планування, що особливо важливо для аграрних підприємств України в умовах нестабільності. Незважаючи на складнощі, економіка країни зросла на 3,4% у 2024 році, і прогнозується подальше зростання на 2-3% у 2025 році. Ці макроекономічні позитивні зміни створюють фундамент для покращення обліково-економічної стійкості.

Інформаційно-аналітичний підхід до оцінки стійкості аграрних підприємств використовує фінансові коефіцієнти для аналізу стабільності, структури капіталу та достовірності звітності. Економічна стабільність сільськогосподарських підприємств аналізується через фінансові коефіцієнти. Увага концентрується на капіталі, балансі власних і позикових ресурсів, а також управлінні активами, що забезпечує регулярний моніторинг і фінансову стійкість підприємств.

Таблиця 1

Ключові фінансові показники та їх значення в сільському господарстві

Фнансові метрики	Опис
Чистий дохід ферми	Вимірювання прибутковості та фінансових показників
Співвідношення борг/активи	Здатність виконувати фінансові зобов'язання
Грошовий потік	Ліквідність та фінансове здоров'я у короткостроковій перспективі
Валовий прибуток	Прибутковість окремих видів діяльності ферми

Інформаційно-аналітичний підхід до оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств передбачає аналіз фінансової звітності та ключових показників діяльності. Це дає змогу оцінити загальний фінансовий стан і стійкість бізнесу. Вивчення балансів, звітів про прибутки та збитки та звітів про рух грошових коштів дозволяє розраховувати й інтерпретувати фінансові коефіцієнти, пов'язані з ліквідністю, платоспроможністю, прибутковістю та ефективністю. Регулярний фінансовий аналіз і послідовна практика бухгалтерського обліку допомагають агропідприємствам краще розуміти свою фінансову стабільність і коригувати стратегії для підвищення ефективності та стійкості в динамічному ринковому середовищі [10].

О Економічна стабільність українських сільгоспідприємств стикається із значними викликами через високі витрати на виробничі ресурси, фінансування та волатильність цін на зерно. Заходи для зміцнення стабільності включають податкову підтримку, фінансову допомогу й кредитні програми. Українські фермери стикаються з проблемами прибутковості через високі витрати та логістичні труднощі, незважаючи на світове зростання цін на сировину. Необхідні зміцнення інституцій, стійкі практики та фінансова підтримка для малих виробників в умовах війни.

Втім, технологічний прогрес відіграє ключову роль у зміцненні сільськогосподарського бізнесу України. Впровадження точного землеробства, супутникового моніторингу, AI-консультацій і безпілотників не тільки допомагає оптимізувати використання ресурсів, але й підвищує врожайність та адаптивність до

кліматичних змін, створюючи основи для стійкого управління навіть у найскладніших умовах.

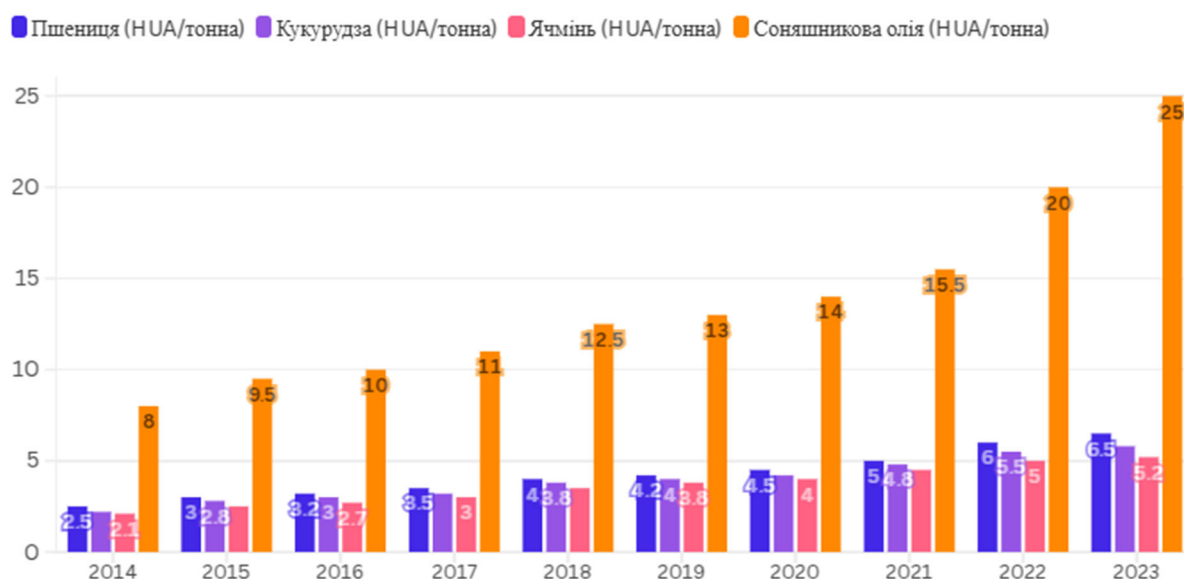

Рис. 1 Динаміка цін на аграрну продукцію в Україні (2014–2023)

Сільськогосподарський бізнес в Україні стикається зі значними проблемами через коливання ринкових цін, насамперед через війну з Росією, що триває (див. рис. 1). Конфлікт серйозно порушив традиційні експортні маршрути, створивши надлишок пропозиції на внутрішньому ринку, що спричинило зниження цін для фермерів. Одночасно з цим, зростання транспортних витрат, пошкодження інфраструктури та обмежений доступ до складських приміщень суттєво підвищили витрати на виробництво та логістику. Ці фактори підкреслюють складну ситуацію, у якій перебувають українські аграрії.

Нестабільність світових товарних ринків через геополітичну напруженість та перебої в постачаннях, а також втрата сільськогосподарських угідь, обмежують можливості українських виробників і ведуть до банкрутства фермерів. Оцінка впливу цих викликів та ролі державного втручання представлена в таблиці 2. У ній детально розглянуто аспекти політики ринку землі, включаючи її обмеження та ефективність в умовах нинішніх викликів.

Таблиця 2.

Комплексна оцінка політики ринку землі: аспекти впливу, обмеження та державного втручання

Політика ринку землі	Опис	Можливі наслідки	Рекомендації
Введення ринку землі	Впливає на доступ до землі та потенціал для інвестицій.	Покращення інвестиційного клімату, збільшення кількості угод купівлі-продажу землі.	Розробка прозорих правил та процедур для забезпечення справедливості.
Обмеження на право власності	Впливає на консолідацію в аграрному секторі.	Можливе зменшення доступності землі для дрібних фермерів, зростання монополізації.	Встановлення чітких меж та механізмів підтримки дрібних фермерів.
Державне втручання	Необхідне для усунення недоліків ринку.	Забезпечення стабільності ринку,	Регулювання цін на землю та моніторинг ринкової активності.

		попередження спекуляцій землею.	
Доступ до фінансування	Покращення доступу фермерів до кредитів для придбання землі.	Розширення можливостей для дрібних та середніх фермерів.	Створення спеціальних програм кредитування під низькі відсотки.
Трансфер технологій	Залучення сучасних технологій для ефективного використання земель.	Підвищення продуктивності та сталого розвитку сільського господарства.	Підтримка інноваційних рішень та навчальних програм для фермерів.

Політика на ринку землі в Україні відіграє ключову роль у формуванні економічної стабільності сільськогосподарських підприємств, впливаючи на доступ до земельних ресурсів, інвестиційний потенціал та продуктивність агросектору. Створення функціонуючого ринку землі розглядається як необхідний крок для розкриття аграрного потенціалу країни, залучення інвестицій та підвищення рівня життя в сільських регіонах. Водночас поточний стан ринку землі не відображає повною мірою її реальної вартості, а кількість транзакцій залишається недостатньою, що зумовлено триваючим конфліктом і браком надійних даних [11].

Виклики вплинули на облік земельних активів в українському агросекторі, зокрема приватної власності після незалежності. Облік сільськогосподарських земель ускладнений через заборону продажу, що спричинило розрив між теорією та практикою через брак досліджень і погану взаємодію науковців із регуляторами. Детальний аналіз цих особливостей представлено в таблиці 3, де розглянуто виклики й перспективи обліку сільськогосподарських земель в Україні.

Таблиця 3.

Особливості обліку сільськогосподарських земель в Україні: виклики та перспективи

Категорія	Опис
Унікальна практика	Українські підприємства розробили власний підхід до обліку земельних активів у приватній власності.
Вплив незалежності	Поява приватної власності на землю після здобуття незалежності змінила підходи до обліку.
Мораторій на продаж землі	Став причиною розвитку специфічної практики обліку сільськогосподарських земель.
Теорія vs практика	Помітний розрив між теоретичними підходами і реальним застосуванням облікових практик.
Недостатність наукових досліджень	Впливає на якість і розвиток практичного обліку земель у сільському господарстві.
Взаємодія регуляторів і науки	Відсутність тісного співробітництва між науковими колами та регуляторними органами.

Війна в Україні суттєво вплинула на земельні ресурси, залишивши 25 000 км² сільгоспугідь забрудненими мінами. Загальна площа забруднення може сягати 8 млн гектарів. Проте у 2023 році очищено 274 000 гектарів, демонструючи поступовий прогрес у відновленні сільського господарства. Політика на ринку землі в Україні, з відкриттям у 2021 році та розширенням у 2024, створює умови для інвестицій і економічної стабільності. Проте існують побоювання концентрації земель у великих власників, що може обмежити доступ дрібних фермерів. Реформи можуть підвищити ВВП на 1-2,7% щорічно. [12].

Окрім земельних питань, дефіцит робочої сили створює серйозні виклики для сільського господарства в Україні через мобілізацію та переселення. Війна погіршує ситуацію, спонукаючи фермерів використовувати дистанційно керовану техніку та займатися розмінуванням для адаптації до нових умов. Аграрний бізнес в Україні впроваджує ефективні управлінські практики, аналізуючи фінансові коефіцієнти, оцінюючи платоспроможність та забезпечуючи податкову стабільність для підтримки стійкості підприємств.

Ефективні управлінські практики, такі як сталі сівозміни, точне землеробство, диверсифікація культур та цифрові технології, зміцнюють український аграрний бізнес, підвищуючи його продуктивність і забезпечуючи довгострокову стійкість в умовах викликів.

Адаптація українських сільгоспідприємств до кліматичних змін є нагальною. Підвищення температури і екстремальні умови призводять до ризиків, наприклад, посух. У відповідь впроваджуються органічне, низьковуглецеве землеробство та інноваційні технології. Прогнозоване зростання виробництва на 3% у 2025 році підтверджує ефективність цих заходів у рослинництві й тваринництві. Мінливість клімату створює ризики для фінансової стабільності сільськогосподарського бізнесу в Україні через часті посухи та екстремальні погодні умови. У 2024 році сильна посуха зменшила врожай пшениці та картоплі вдвічі. Це призводить до коливань виробництва та доходів. Українські сільгоспідприємства впроваджують кліматично-розумні практики для збереження довгострокової стійкості [13].

Однак питання стійкості суттєво залежить від масштабу та структури сільгоспідприємств. Великі агрохолдинги, попри їхні ресурси, залишаються вразливими до системних потрясінь через залежність від складних логістичних та міжнародних ланцюгів постачання, які серйозно постраждали під час війни. Натомість сімейні ферми, що використовують традиційні практики, демонструють більшу гнучкість і адаптивність завдяки меншій залежності від зовнішніх чинників та здатності швидко адаптуватися до локальних змін.

Таблиця 4.

Стійкість сільського господарства України: ключові аспекти та виклики

Аспект стійкості	Опис	Вразливість	Переваги
Стійкість агрохолдингів	Залежність від складних логістичних ланцюгів та міжнародних ринків.	Висока залежність від зовнішніх факторів, ризик системних потрясінь.	Доступ до фінансування, технологій та широких ресурсів.
Стійкість сімейних фермерств	Використання локальних практик і зосередженість на внутрішніх ринках.	Обмежені фінансові ресурси та менші масштаби виробництва.	Гнучкість у адаптації до локальних умов, менша залежність від імпорту.
Екологічна стійкість	Впровадження низьковуглецевих і органічних практик для зменшення впливу на навколишнє середовище.	Висока вартість переходу до нових методів виробництва.	Підвищення продуктивності та відповідність стандартам сталого розвитку.
Соціальна стійкість	Акцент на збереженні традиційних практик та взаємодії з	Обмеження у впровадженні інновацій через традиційні підходи.	Зміцнення соціальних зв'язків, підтримка

	місцевими громадами.		локального населення.
Інституційна стійкість	Створення прозорих правил ринку землі та покращення співпраці між науковцями та регуляторами.	Недостатній рівень взаємодії між ключовими стейкхолдерами.	Розвиток політики, що сприяє стабільності та економічному зростанню.

Ресурси агрохолдингів і сімейних фермерських господарств в Україні суттєво контрастують, що впливає на їхню адаптивність до ринкових та геополітичних викликів. Агрохолдинги контролюють великі земельні ділянки, мають доступ до міжнародного фінансування і працюють у багатьох регіонах, забезпечуючи масштабну продуктивність. Водночас вони піддаються ризикам, пов'язаним із волатильністю ринку та глобальною геополітикою. Сімейні фермерські господарства, обробляючи лише 15% земель, зосереджуються на традиційному виробництві фруктів та овочів, орієнтуючись на внутрішній ринок. Їхня менша залежність від зовнішніх факторів робить їх більш адаптивними та диверсифікованими, однак вони стикаються з викликами у доступі до фінансування та сучасних технологій.

На тлі цих особливостей аграрного сектору, експортні правила України переживають суттєві зміни, які впливають на всі категорії підприємств. Зміни, що набудуть чинності 1 грудня 2024 року, включають скасування певних процедур перевірки, впровадження експортних гарантій під час воєнного стану та встановлення мінімальних експортних цін на окремі культури. Ці заходи спрямовані на зміцнення позицій України на міжнародному ринку, але тимчасові обмеження на імпорту деяких видів продукції з боку країн ЄС створюють напруженість на внутрішньому ринку.

Урядові субсидії, що могли б допомогти подолати ці виклики, часто виявляються нестабільними та неефективними. Значні кошти, виділені на підтримку аграрного сектору, через непослідовність політики та недостатню адресність не завжди досягають фермерів. Як це показано на Рис. 2, динаміка фінансування сільського господарства в Україні за період 2014–2023 років демонструє важливі зміни у розподілі коштів, що впливають на стійкість сектору. Зміни у податковому законодавстві лише посилюють нестабільність, підриваючи довіру до державної підтримки. Для підвищення ефективності субсидій необхідно забезпечити їх стабільність, прозорість та адресність, що дозволить зменшити ризики для сільськогосподарського бізнесу.

Станом на 2025 рік уряд впровадив кілька ключових політик, які значно впливають на аграрний бізнес України. Виділення понад 6 мільярдів гривень на розвиток сільського господарства стало важливим кроком для підтримки малих фермерських господарств, тваринників і закупівлі сучасного обладнання. Одночасно країна активно працює над диверсифікацією експорту, прагнучи зменшити залежність від ринку ЄС та зміцнити торгівлю з країнами Африки, Близького Сходу та Азії. Ці заходи спрямовані на зміцнення економічної стійкості аграрного сектору навіть у складних умовах [15].

Проте виклики, спричинені триваючим конфліктом, призвели до впровадження цільових субсидій і кредитних програм для підтримки фермерів. Завдяки цим програмам вдалося підтримати сільськогосподарське виробництво та експорт, незважаючи на значні труднощі. Однак на горизонті з'являються нові вимоги: прагнення України до членства в ЄС означає необхідність реформування аграрної політики, включаючи адаптацію системи субсидій до стандартів ЄС.

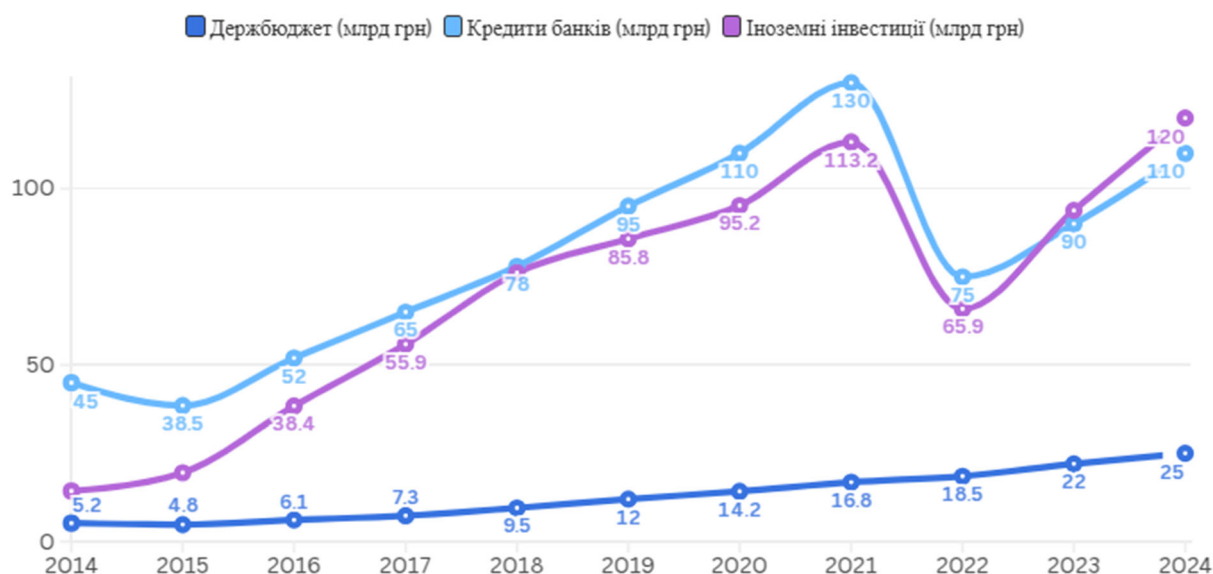

Рис. 2 Фінансування сільського господарства в Україні (2014–2023)

Висновки

Дослідження обліково-економічної стійкості аграрних підприємств України на мікрорівні виявило, що сучасний стан сектору вимагає переосмислення підходів до фінансового управління. По-перше, економічна стабільність значною мірою залежить від здатності підприємств оперативно реагувати на зовнішні виклики, такі як перебої в логістиці чи зростання витрат на ресурси, що потребує створення резервних механізмів і диверсифікації джерел доходу. Це виходить за рамки традиційного аналізу фінансових показників і підкреслює важливість стратегічного планування.

По-друге, впровадження технологічних інновацій, таких як точне землеробство та цифрові платформи, відкриває нові можливості для підвищення операційної ефективності, але потребує значних інвестицій і навчання персоналу. Це вказує на необхідність державної підтримки та партнерства з приватним сектором для подолання бар'єрів доступу до технологій. Нарешті, розвиток ринку землі та посилення фінансової підтримки через кредити й субсидії можуть стати каталізаторами зростання, але їхній успіх залежить від прозорості регуляторних процесів і доступності для малих фермерів. Таким чином, стійкість аграрного сектору потребує комплексного підходу, орієнтованого на інновації, співпрацю та стратегічну адаптацію.

Список використаних джерел

1. Dobrovolska, O., & Rondova, M. (2021). Forecasting bankruptcy as a method for assessing the financial condition of the company. *Agrosvit*, (20), 40. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.20.40>
2. Lesyuk, A. (2020). Methodology for a comprehensive assessment of the financial condition of the enterprise. *Ekonomika ta derzhava*, (8), 83. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.8.83>
3. Smetaniuk, O. A., & Zvaryshchuk, S. A. (2019). Feature identification of financial sustainability of agricultural enterprises. *Efektivna ekonomika*, (3). <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.3.40>
4. Dobrovolska, O., & Rondova, M. (2021b). Forecasting bankruptcy as a method for assessing the financial condition of the company. *Agrosvit*, (20), 40. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.20.40>

5. Lesyuk, A. (2020b). Methodology for a comprehensive assessment of the financial condition of the enterprise. *Ekonomika ta derzhava*, (8), 83. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.8.83>
6. Sumets, A., Kniaz, S., Heorhiadi, N., Skrynkovskyy, R., & Matsuk, V. (2022). Методичний інструментарій оцінювання рівня стабільності аграрних підприємств. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 8(1), 235–255. <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.01.12>
7. Костирко, Л., Соломатіна, Т., Костирко, Р., Зайцева, Л., & Чернодубова, Е. (2024). Комплексний аналіз ризику як інструмент вибору фінансової стратегії аграрних підприємств в умовах невизначеності: методи, оцінка, аудит. *Financial and credit activity problems of theory and practice*, 5(58), 207–224. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.58.2024.4586>
8. Vasylyshyn, S. (2020). Security measurement of the methodology of accounting for agricultural activities by agricultural enterprises of ukraine. *Agrosvit*, (13-14), 66. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.13-14.66>
9. *BDO in Ukraine about Legislative Changes in Agriculture for 2025*. (2025). The American Chamber of Commerce in Ukraine. <https://chamber.ua/news/bdo-in-ukraine-about-legislative-changes-in-agriculture-for-2025/>
10. *6 Best Practices for Financial Reporting and Analysis - Read More*. (2025). Citrincooperman. <https://www.citrincooperman.com/In-Focus-Resource-Center/6-Best-Practices-for-Financial-Reporting-and-Analysis>
11. *Why stock prices of Ukrainian agricultural companies drop on European stock exchanges* / *undefined Ukraine*. (2023). Deloitte. <https://www.deloitte.com/ua/en/about/recognition/news/why-ukrainian-agricultural-companies-stock-prices-drop-on-european-stock-exchanges.html>
12. *What does Ukraine's land market law mean for its democratic future?* (2024). Jordan Russia Center. <https://jordanrussiacycenter.org/blog/what-does-ukraines-land-market-law-mean-for-its-democratic-future>
13. *Climate Crisis and the War in Ukraine*. (2024). Jacobin. <https://jacobin.com/2025/03/climate-crisis-war-ukraine-russia>
14. Kalna-Dubinyuk, T., & Dubinyuk, Y. (2024). *An Overview of Agricultural Production in Ukraine: Present and Future Perspectives*. Center for Agricultural and Rural Development. <https://www.card.iastate.edu/products/publications/pdf/24wp660.pdf>
15. *Second phase of Ukraine's land reform underway, critics say law will hurt small farmers*. (2024). farmlandgrab.org | Home. <https://farmlandgrab.org/post/31959-second-phase-of-ukraine-s-land-reform-underway-critics-say-law-will-hurt-small-farmers>